



ΚΡΙΤΙΚΗ

Περίπτωση πνευματικής συγγένειας

Ο Γιάννης Κιουρτσάκης αναζητεί τους κοινούς τόπους στο έργο και τη σκέψη του Γιώργου Σεφέρη και του Αλμπέρ Καμί

Της Άννας Λυδάκη



ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: LIZZY MORFON

Γιώργος Σεφέρης - Αλμπέρ Καμί. Από τους σπουδαιότερους δημιουργούς του 20ού αιώνα, με διαφορετική αφηγηματική και πορεία ο καθένας, αλλά κοινούς τόπους στις σκέψεις, στις απόψεις, στο έργο, όπως φαίνεται στο δοκίμιο του Γιάννη Κιουρτσάκη *Σεφέρης και Καμί*. Ο συγγραφέας παρουσιάζει με θαυμαστή εμπριβεία τον κοινό τόπο και τις «συναντήσεις» τους στον χώρο της δημιουργίας, καταδεικνύοντας την επικαιρότητα των συλλογισμών τους. Και οι δυο αλλού γεννήθηκαν κι αλλού βρέθηκαν να ζουν, έχοντας για πάντα μέσα τους το βίωμα μιας διπλής πατρίδας που έγινε διπλή εξορία. Ο Καμί, από τη λαϊκή γειτονιά του Αλγερίου με την αναλφάβητη μητέρα, έζησε στο Παρίσι νιώθοντας ότι κάνει οριστικά τη μητρική γη, ενώ ο Σεφέρης, γεννημένος αστός στη Σμύρνη, ήρθε στην Αθήνα στα δεκατέσσερά του όπου οι συμμαθητές του τον αποκαλούσαν «τουρκόστορο». Από τον κόσμο των Αράβων ο πρώτος, αισθάνεται «πατρίδα» τη γαλλική γλώσσα, από τον κόσμο των Τούρκων ο δεύτερος, υιοθετεί τη γλώσσα του λαού που βρήκε στον *Ερωτόκριτο* και στην προφορική ποίηση.

Ο Κιουρτσάκης παρατηρεί ότι και για τους δύο η ψυχή με το σώμα, το ανθρώπινο με το θεϊκό, η φύση με τον πολιτισμό συναποτελούν αδιάσπαστο όλον. Εκείνο όμως που τους χαρακτηρίζει είναι το ξεπέρασμα των προσωπικών βιωμάτων: και οι δύο γίνονται «ούτις - κανείς» και ριζώνουν σε ένα «εμείς» που υποφέρει από τον πόλεμο και την ατομική βόμβα στη Χιροσίμα το 1945 (ο Καμί), από το όνειδος του apartheid στην Νότια Αφρική (ο Σεφέρης). Με το έργο τους εναντιώνονται στον παραλογισμό της Ιστορίας σε μια βαθύτατα πολιτική πράξη, παρότι ο Σεφέρης δεν εστιάζεται σε συγκεκριμένες παρεμβάσεις στα πολιτικά ζητήματα, ενώ ο Καμί αρθρογραφεί για την ολέθρια ανθρωπολογική στροφή που σήμανε η βόμβα ενάντια σε μυριάδες πλάσματα, και καταγγέλλει τη διάριση του κόσμου στα στρατόπεδα του ολοκληρωτικού σταλινισμού και του αδιόρατου καπιταλισμού.

Η πνευματική αδελφοσύνη των δύο διαφορετικών ανθρώπων είναι το φως, το φως της Ελλάδας ή της Αλγερίας, και η αρχαία φιλοσοφία, που φανερώνει συνάμα αγάπη και απελευθέρωση για τη ζωή. Η τραγωδία και ο μύθος, η δέα της δικαιοσύνης και ο στοχασμός των αρχαίων Ελλήνων, όπου ο φυσικός κόσμος κατοικείται από μια ζωντανή παρουσία, ανθρωπίνη ή θεϊκή, γίνονται πηγή των σκέψεων και της τέχνης τους που μας καλεί να μην υποχωρήσουμε «στα σκοτάδια

«Σεφέρης και Καμί βίωσαν μια Ευρώπη που με τη νεωτερικότητα έχασε μέτρο και όρια» γράφει ο Γιάννης Κιουρτσάκης



ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΙΟΥΡΤΣΑΚΗΣ **Σεφέρης και Καμί. Ζήτημα φωτός** Εκδόσεις Πατάκη, 2024, σελ. 128, τιμή 11,0 ευρώ

των ημερών». Σεφέρης και Καμί βίωσαν μια Ευρώπη που με τη νεωτερικότητα έχασε μέτρο και όρια, γράφει ο Κιουρτσάκης, άσκησαν κριτική στην κυριαρχία του χρήματος, στη δίψα για εξουσία, στην ξέφρενη παραγωγή και κατανάλωση - που μετατρέπουν τον άνθρωπο σε άψυχο πράγμα -, και κατήγγειλαν τον ατομικισμό: «Αν είναι αλήθεια ότι "η κόλαση είναι οι άλλοι" [...] τότε είναι το ίδιο αλήθεια πως και ο παράδεισος είναι οι άλλοι...» (Σεφέρης). «Το να μη σ' αγαπούν είναι μονάχα ατυχία: το να μην αγαπάς είναι δυστυχία» (Καμί). «Αραγε οι σημερινές μας κοινωνίες δεν πεθαίνουν από αυτή τη δυστυχία;» αναρωτιέται ο Κιουρτσάκης στο τέλος αυτού του εξαιρετικού δοκιμίου, που φανερώνει την πνευματική συγγένεια των δύο «πρώων» του και την επικαιρότητα του στοχασμού τους με μια προσωπική, λογοτεχνική γραφή που συναρπάζει.

Η κυρία Άννα Λυδάκη είναι καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανετίου Πανεπιστημίου.

«Ο συγγραφέας παρουσιάζει με θαυμαστή εμπριβεία τον κοινό τόπο και τις «συναντήσεις» τους στον χώρο της δημιουργίας